

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λάτση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ 2014

**Πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης και παραοικονομία:
Η περίπτωση της Ελλάδας**

Έυη Παππά,
Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο

Ευγενία Βέλλα,
Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο

Δεκέμβριος 2014

- Ο στόχος της μελέτης

Η πρόσφατη οικονομική κρίση συνοδεύτηκε από εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης τα οποία περιελάμβαναν φορολογικές αυξήσεις και περικοπές δαπανών ώστε να μειωθούν τα επίπεδα ελλείμματος και χρέους σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Η μελέτη μας στοχεύει στην αξιολόγηση διαφορετικών πολιτικών δημοσιονομικής εξυγίανσης όταν υπάρχει παραοικονομία. Για τον σκοπό αυτό, αναπτύσσουμε για την Ελλάδα ένα Δυναμικό Στοχαστικό υπόδειγμα Γενικής Ισορροπίας με ακούσια ανεργία και παραγωγή νόμιμων προϊόντων και υπηρεσιών που αποκρύπτονται εκουσίως από τις δημόσιες αρχές προς αποφυγήν πληρωμής φόρων και εισφορών δημόσιας ασφάλισης. Σε αυτό το πλαίσιο εξετάζουμε συγκριτικά τις επιδράσεις των διαφορετικών μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης τόσο στο προϊόν και στην ανεργία όσο και στην ευημερία.

- Η ομάδα μελέτης (ονοματεπώνυμο, ιδιότητα, φορέας)

Η ομάδα μελέτης αποτελείται από την Έυη Παππά [Συντονίστρια], Καθηγήτρια Μακροοικονομικών στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας, και την Ευγενία Βέλλα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια επίσης στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο.

- Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε

Η μεθοδολογία μας βασίστηκε στην ανάπτυξη ενός Δυναμικού Στοχαστικού Υποδείγματος Γενικής Ισορροπίας με ακούσια ανεργία και παραγωγή νόμιμων

προϊόντων και υπηρεσιών που αποκρύπτονται εκουσίως από τις δημόσιες αρχές προς αποφυγήν πληρωμής φόρων. Οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν «μαύρη εργασία» χωρίς να επιβαρύνονται με εισφορές δημόσιας ασφάλισης. Σε περίπτωση ελέγχου οφείλουν να πληρώσουν πρόστιμο και ο εργαζόμενος στην παραοικονομία χάνει τη θέση του, χωρίς να δικαιούται επιδόματος ανεργίας. Τα μέλη των νοικοκυριών επίσης έχουν τη δυνατότητα φοροδιαφυγής αναζητώντας εργασία στην παραοικονομία. Το αγαθό που παράγεται στην οικονομία αγοράζεται από τα νοικοκυριά, που το χρησιμοποιούν για κατανάλωση και επένδυση. Η κυβέρνηση συλλέγει φόρους από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και χρηματοδοτεί δημόσιες καταναλωτικές δαπάνες και επιδόματα ανεργίας. Στην προσπάθεια μείωσης του δημόσιου χρέους χρησιμοποιεί είτε φορολογικές αυξήσεις, είτε περικοπές δαπανών.

- Τα απρόβλεπτα/εμπόδια/προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την εκπόνηση

Η εκπόνηση της μελέτης ακολούθησε την προβλεπόμενη πορεία, χωρίς αξιοσημείωτα εμπόδια ή προβλήματα.

- Τα τελικά αποτελέσματα/παραδοτέα της μελέτης

Το τελικό παραδοτέο της μελέτης συνίσταται σε δημοσιεύσιμο επιστημονικό άρθρο, με τίτλο *Fiscal consolidation policies and the underground economy: The case of Greece*. Το κύριο εύρημα αποτελεί η ανάδειξη των επιπτώσεων της παρουσίας της παραοικονομίας, η οποία αμβλύνει τις αρνητικές επιπτώσεις από τις φορολογικές αυξήσεις στην παραγωγή του προϊόντος, ενώ μετριάζει τις αντίστοιχες επιπτώσεις από τις περικοπές δαπανών. Επιπλέον, οι φορολογικές αυξήσεις οδηγούν σε

αύξηση της φοροδιαφυγής, σε αντίθεση με τις περικοπές δαπανών που μπορεί να την περιορίσουν. Επίσης, μελετάμε τις προβλέψεις του υποδείγματός μας σχετικά με το πώς τα πρόσφατα μέτρα δημοσιονομικής λιτότητας που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα περιλαμβάνοντας ταυτόχρονα αυξήσεις φόρων και μειώσεις δαπανών, επέδρασαν στην παραγωγή, την ανεργία, την ευημερία, και τη φοροδιαφυγή. Τα αποτελέσματά μας δείχνουν αύξηση της φοροδιαφυγής και σημαντικό κόστος σε όρους προϊόντος, ανεργίας και κοινωνικής ευημερίας. Τα κόστη αυτά θα μπορούσαν να μειωθούν σημαντικά με εντατικοποίηση των ελέγχων για τον περιορισμό της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής.